

TAKASBANK

MERKEZİ KARŞI TARAF

TEMİNAT YÖNETİMİ

UYGULAMA ESASLARI

YÖNERGESİ

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	4
Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar	4
MADDE 1- Amaç.....	4
MADDE 2- Kapsam.....	4
MADDE 3- Dayanak.....	4
MADDE 4- Tanımlar ve kısaltmalar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
Genel Esaslar	6
MADDE 5- Genel esaslar	6
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	7
Teminata Kabul Edilen Varlıkların Belirlenmesi ve Risklerin İzlenmesi 7	
MADDE 6- Teminata kabul edilen varlıkların belirlenmesi	7
MADDE 7- Teminata kabul edilen varlıklara ilişkin likidite, kredi ve konsantrasyon risklerinin yönetimi ve izlenmesi.....	7
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	8
Teminat Değerleme Katsayılarının Belirlenmesi, İzlenmesi ve Onaylanması 8	
MADDE 8- Teminata kabul edilen varlıkların değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde dikkate alınacak riskler	8
MADDE 9- Teminat değerlendirme katsayılarının hesaplanması	9
MADDE 10- Teminat değerlendirme katsayılarının kalibrasyonu	10
MADDE 11- Geriye dönük test.....	10
MADDE 12- Teminat değerlendirme katsayılarının yeterliliğinin izlenmesi	11
MADDE 13- Teminat değerlendirme katsayılarının onaylanması	11
BEŞİNCİ BÖLÜM	11

Teminata Kabul Edilen Varlıkların Piyasa Bazındaki Kompozisyonlarının Belirlenmesi ve Varlıklardan Doğan Hakların Hesaplara Yansıtılması 11

MADDE 14- Teminat kompozisyonu11

MADDE 15- Teminata kabul edilen varlıklardan doğan hakların hesaplara yansıtılması12

ALTINCI BÖLÜM 12**Teminatların Değerlemesi..... 12**

MADDE 16- Gün sonu teminat değerlendirme işlemleri12

MADDE 17- Gün içi teminat değerlendirme işlemleri.....12

YEDİNCİ BÖLÜM 13**Teminatların Ayırıştırılması, Yatırma/Çekme ve Temerrüt Öncesi Taşıma Süreçleri 13**

MADDE 18- Teminat hesapları ve ayırıştırma13

MADDE 19- Teminat yatırma/çekme süreçleri14

MADDE 20- Temerrüt öncesi taşıma.....14

SEKİZİNCİ BÖLÜM 14**Teminatların Takibi, Diğer Bankalara Tevdii/Repo'su ve Korunması... 14**

MADDE 21- Teminatların takibi ve raporlanması.....14

MADDE 22- Nakit teminatların nemalandırılma veya sair amaçlarla diğer bankalara tevdii veya reposu
14

MADDE 23- Teminatların korunması.....15

DOKUZUNCU BÖLÜM 16**Çeşitli ve Son Hükümler 16**

MADDE 24- Geçici madde16

MADDE 25- Yürürlük16

MADDE 26- Yürütme16

TAKASBANK MERKEZİ KARŞI TARAF TEMİNAT YÖNETİMİ

UYGULAMA ESASLARI YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 1- Amaç

(1) *Bu Yönergenin amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'nin (Takasbank), Merkezi Karşı Taraf (MKT) olarak hizmet verdiği piyasalardaki teminat yönetimi faaliyetlerine ilişkin uygulama esaslarını düzenlemektir.*

MADDE 2- Kapsam

(1) Takasbank tarafından MKT hizmeti sunulan piyasa veya sermaye piyasası araçlarında işlem teminatı ve garanti fonu katkı payı olarak alınan teminatların;

- Değerleme katsayılarının belirlenmesine,
- Kompozisyonlarının ve türlerinin saptanmasına,
- Değerlemelerine yönelik süreçlerin oluşturulmasına ve bunların kontrolüne,
- Ayrıştırılması, taşınması, takibi, değerlendirilmesi ve korunmasına

yönelik faaliyetler bu Yönerge kapsamındadır.

MADDE 3- Dayanak

(1) Bu Yönerge İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Ana Sözleşmesi'nin 12 nci Maddesi ile *Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğin 13 üncü maddesine* dayanılarak hazırlanmıştır.

MADDE 4- Tanımlar ve kısaltmalar

(1) Bu Yönerge'nin uygulanmasında;

- BİAŞ/Borsa:** Borsa İstanbul Anonim Şirketi'ni,
- Bölüm:** Merkezi Karşı Taraf Bölümü'nü,
- Büyük ölçekli banka:** Aktif büyüklüklerinin sektör toplamı içindeki payı %5'in üzerinde olan mevduat bankalarını,
- DİBS:** Devlet iç borçlanma senetlerini,
- Euro Tahvil:** T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından yurtdışında yabancı para cinsinden ihraç edilen tahvilleri,
- Garanti fonu:** Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçları ile ilgili takas yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunda kullanılmak amacıyla MKT üyelerinin katkı paylarıyla oluşturulan fonu/fonları,
- Geriye dönük test:** Teminat değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde kullanılan risk ölçüm modellerinin performansını ölçmeye yönelik testleri,
- Genel müdür:** Takasbank Genel Müdürü'nü,

- ğ) **İndirim katsayısı:** Teminatların stres koşullarında nakde tahvil ihtiyacı doğduğunda piyasa değerlerinde yaşanabilecek oransal değer kaybını ifade eden değeri,
- h) **İşlem teminatı:** Başlangıç, değişim, fiziki teslimat teminatları ile pozisyonlardan kaynaklanabilecek diğer riskler için ihdas edilebilecek diğer teminatları,
- ı) **Kanun:** 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nu,
- i) **Kredi riski/spesifik risk:** Teminata kabul edilen varlıkların piyasa değerlerinin, bu varlıkları ihraç edenlerin temerrüt etmeleri veya kredi değerliliklerinin azalması nedeniyle düşmesi sonucunda ortaya çıkabilecek zarar olasılığını,
- j) **Kurul:** Sermaye Piyasası Kurulu'nu,
- k) **Likidite riski:** Piyasalarda derinliğin azalması veya aşırı dalgalanma nedeniyle Bankanın teminata kabul ettiği varlıkları öngördüğü değer altındaki fiyatlarla nakde çevirmesi sonucu ortaya çıkabilecek zarar olasılığını,
- l) **Macaulay durasyonu:** Finansal varlık ve borçların ortalama anapara geri dönüş/ödeme süresini, vade içindeki tüm nakit akışlarının bugünkü değerini ödeme dönem sayısı ile ağırlıklandırarak tahmin eden tekniği,
- m) **Merkezi Karşı Taraf (MKT) hizmeti:** Takasbank'ın, Kurul tarafından uygun görülen piyasa veya sermaye piyasası araçları bazında açık teklif, sözleşme yenileme veya hukuken bağlayıcılığı olan başka bir yöntemle alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenerek takasın tamamlanmasını taahhüt ettiği faaliyeti,
- n) **MKT:** Merkezi karşı tarafı,
- o) **MKT Yönetmeliği:** 14/08/2013 tarihli ve 28735 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'ni,
- ö) **MKT Temerrüt Yönetimi Komitesi:** Görev ve yetkileri MKT Temerrüt Yönetim Uygulama Esasları Yönergesi'nde tanımlanan, MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında üyelerin temerrüdünü yönetmekle görevli Komite'yi,
- p) **Model:** Teminat değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında kullanılan yöntem ve yaklaşımları,
- r) **ÖPP:** Takasbank Ödünç Pay Piyasası'nı,
- s) **Piyasa:** Takasbank'ın MKT hizmeti vermek üzere Kurulca yetkilendirildiği yerleri,
- ş) **Piyasa riski:** Teminata kabul edilen finansal araçların piyasa değerlerinin faiz oranı, kur, emtia ve hisse senedi fiyat riskleri veya spesifik risk nedeniyle bankanın değerlediği tutarın altına inmesi sonucu ortaya çıkabilecek zarar olasılığını,
- t) **Piyasa yönergesi:** Merkezi Karşı Taraf hizmeti verilecek piyasalar ve sermaye piyasası araçları için Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen, Kurul tarafından onaylanan düzenlemeleri,
- u) **Prosedür:** Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği, piyasa yönergeleri ve yönetmeliklerde belirlenen genel çerçeve dikkate alınarak hazırlanan, MKT faaliyeti, işleyiş ve uygulamalarına ilişkin kural, usul ve esasları içeren ve Genel Müdür tarafından onaylanan düzenlemeleri,

- ü) **Repo:** Bir kuruluşun veya karşı tarafının menkul kıymetleri belirlediği veya belirleyeceği bir tarihte önceden belirlenmiş bir fiyattan geri satın alma taahhüdüyle devrettiği finansal işlemi (bu işlem, menkul kıymetleri veya emtiaları satan kuruluş açısından bir repo, bunları satın alan kuruluş açısından ise bir ters repo işlemidir),
- v) **Riske maruz değer:** Elde tutulan bir portföy ya da varlık değerinin, faiz oranlarında, döviz kurlarında, emtia ya da pay fiyatlarındaki dalgalanmalar nedeniyle meydana gelebilecek değişiklikler sonucunda maruz kalabileceği en yüksek zararı, belli bir dönem dahilinde ve belli bir olasılık seviyesinde ifade eden ve genel kabul görmüş sayısal yöntemlerle tahmin edilen değeri,
- y) **Sermaye piyasası araçları:** Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını,
- z) **Spesifik ters eğilim riski:** Alınan teminatın piyasa değeri ile maruz kalınan riskin cari değeri arasında ters yönlü korelasyon bulunmasından kaynaklanabilecek riski,
- aa) **Takasbank/Banka:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'ni
- bb) **Tarihsel benzetim yaklaşımı:** Geçmiş belli bir dönemdeki tarihi piyasa koşullarının cari piyasa portföyüne tatbik edilmesi halinde doğacak değer kaybı veya kazancını analiz eden yaklaşımı,
- cc) **Teminat:** Merkezi karşı taraf üyelerince, işlem teminatı ve garanti fonu katkı payı olarak Takasbank'a tevdi edilen varlıkları,
- çç) **Teminat değerlendirme katsayısı:** Teminata kabul edilen varlıkların stres koşullarında likide edilmesi halinde piyasa değerlerinde yaşanabilecek düşüşü dikkate alan katsayısı,
- dd) **Volatilité/Oynaklık:** Finansal varlıkların fiyatlarında veya risk faktörlerinin seviyesinde belli bir zaman aralığındaki değişimi,
- ee) **Yönetim Kurulu:** Takasbank Yönetim Kurulu'nu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

MADDE 5- Genel esaslar

- (1) MKT olarak hizmet verilen tüm piyasalarda alınan teminata konu varlıkların likide edilmesi sonrası beklenen nakit karşılıklarının, bu varlıkların öngörülen değerlendirilmiş tutarlarının altında olmaması esastır. Bu kapsamda;
- a) Teminat değerlendirme katsayılarının düzenli aralıklarla, geçmişte gözlemlenen önemli finansal dalgalanmaları kavrayan, yeterli gözlem sayısına sahip bir veri setine dayalı olarak yakın dönemi de kapsar bir şekilde hesaplanması, piyasa koşulları göz önünde bulundurularak sürekli izlenmesi ve önemli bir değişim görülmesi halinde revize edilmesi,
 - b) Farklı piyasalar için talep edilen teminat türlerinin ve kompozisyonlarının ilgili finansal varlıklara ilişkin risk düzeyleri dikkate alınarak belirlenmesi ve rutin olarak gözden geçirilmesi,
 - c) Teminat değerlemesinin gün içi fiyat hareketlerini de kapsar şekilde yapılması,
 - ç) Teminat yeterliliğinin sürekli izlenmesi

gerekir.

- (2) Bu Yönerge’de yer alan esasların uygulanmasında takip edilecek iş, işlem ve kuralları yönlendirmek üzere prosedürler çıkarılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Teminata Kabul Edilen Varlıkların Belirlenmesi ve Risklerin İzlenmesi

MADDE 6- Teminata kabul edilen varlıkların belirlenmesi

- (1) MKT hizmeti verilecek piyasalarda teminata kabul edilecek finansal varlıkların belirlenmesinde ilgili finansal varlığa ilişkin likidite, kredi ve piyasa riskleri dikkate alınır.
- (2) Düzenli olarak kar/zarar (değişim teminatı) dağıtımı yapılan organize türev piyasalarda Türk Lirası nakit ağırlıklı olmak üzere ABD Doları ve Euro cinsinden döviz, altın ve kısa vadeli DİBS'lere öncelik verilir.
- (3) Teminat olarak kabul edilecek finansal varlıklara ilişkin değerlendirme ve gözden geçirme yılda bir kez Aralık ayında yapılır. Piyasa ve operasyon birimleri rutin değerlendirme zamanına bağlı olmaksızın finansal varlık ekleme talebinde bulunabilir.
- (4) MKT Yönetmeliği’nde yer alan teminat türleri arasında yer alan ancak ilgili piyasa yönerge veya prosedürlerinde teminata kabul edilen varlıklar arasında yer almayan bir finansal varlığın kabulünün değerlendirilmesi halinde, ilgili finansal varlığa ilişkin risk değerlendirmesi yapılır ve değerlendirme katsayısı belirlenir. Belirlenen katsayıya ilişkin piyasa ve operasyon birimlerinin değerlendirmeleri alınır. Eklenmesi talep edilen varlığa uygulanması önerilen değerlendirme katsayısı, MKT ve Mali Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı kanalıyla Genel Müdür’ün onayına sunulur. Genel Müdür tarafından onaylanan değişiklik ilgili yönerge ve prosedürlerde ve -varsa- yazılımda gerekli revizyonların yapılabilmesini teminen piyasa ve operasyon birimlerine ve ilgili uygulama geliştirme ekiplerine iletilir. Yapılan değişiklikler, Yönetim Kurulu ve Kurul’un onayı sonrası yürürlük tarihi ile birlikte üyelere duyurulur ve Takasbank internet sitesinde yayınlanır.
- (5) MKT Yönetmeliği’nde yer alan teminat türleri dışındaki bir varlığın teminata kabul edilmesinin değerlendirilmesi halinde, varlık ekleme süreci MKT Yönetmeliği değişikliği sonrası yürütülür.
- (6) Teminata kabul edilen varlıkların risk düzeylerindeki bir artış nedeniyle, teminat kapsamından çıkartılmasının değerlendirilmesi durumunda, konuyla birlikte kararın etkisini de içeren bir analiz hazırlanır ve onay süreci 4 üncü fıkrada yer alan şekilde işletilir.

MADDE 7- Teminata kabul edilen varlıklara ilişkin likidite, kredi ve konsantrasyon risklerinin yönetimi ve izlenmesi

- (1) Teminata kabul edilen varlıklardan, oluşan portföyün vadeye kalan süre ortalamasının üye bazında 2 yılı aşmaması esastır. Ortalama kalan süre hesabında, borçlanma araçları senetlerinin yeniden fiyatlandırma tarihlerine dayalı Macaulay durasyonu kullanılabilir. Teminata kabul edilen borçlanma araçları senetlerinin ortalama kalan vadeleri üye bazında takip edilir.
- (2) Maliye ve Hazine Bakanlığı tarafından ihraç edilenler hariç olmak üzere aynı ihraççı tarafından ihraç edilen sermaye piyasası araçları ile verilen garantiler toplamının, ilgili piyasada mevcut toplam teminatın

%25'ini aşmaması esastır. Konsantrasyon limitleri aylık olarak takip edilir. Aşım halinde, Merkezi Karşı Taraf Bölüm Direktörü'nün teklifi, MKT ve Mali Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı'nın uygun görüşü ve Genel Müdür'ün onayı ile konsantrasyon limitlerine uyum sağlamak üzere üyelere ek süre verilebilir.

- (3) Teminata kabul edilen varlıkların likide edilme imkanlarının takip edilebilmesini teminen; teminata kabul edilen varlıkları temsil eden endeks ve gösterge niteliğindeki verilere ilişkin işlem hacimleri ile -varsa- bunların alış-satış fiyatları arasındaki açıklık (spread) günlük olarak izlenir.
- (4) Türkiye'nin uluslararası kredi değerliğinin takibi amacıyla, kredi derecelendirme notları yanında Türkiye Cumhuriyeti 5 yıllık Kredi Temerrüt Swap (CDS) primlerinin seyri periyodik olarak takip edilir. Ayrıca özel sektör borçlanma araçlarının teminat olarak kabul edilmesi durumunda ilgili şirketin varsa kredi derecelendirme notları ve CDS primleri de yine periyodik olarak izlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teminat Değerleme Katsayılarının Belirlenmesi, İzlenmesi ve Onaylanması

MADDE 8- Teminata kabul edilen varlıkların değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde dikkate alınacak riskler

- (1) Değerleme katsayılarının belirlenmesinde kullanılacak tarihsel volatilité bilgisinin teorik olarak kredi ve spesifik risk, likidite riski ve diğer piyasa risk primlerini içerdiği varsayılır. Bu çerçevede, her bir risk için ayrı ayrı prim hesaplanması veya volatilitenin kaynaklarına göre ayrıştırılması zorunlu değildir. Bununla birlikte tarihsel verilerle hesaplanan değerlendirme katsayılarının bu risklerden bir veya birkaçını gereği gibi yansıtmadığı kanısına ulaşırsa bu riskler için ilave risk primleri tatbik edilebilir.
- (2) T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen devlet iç borçlanma senetlerinin ve kira sertifikalarının kredi riski içermediği varsayılır. Özel sektör borçlanma araçlarının teminata kabulü halinde bunların değerlendirme katsayılarının aynı vadedeki devlet iç borçlanma senetleri için belirlenen değerlendirme katsayılarına kredi ve/veya likidite risk primi ilave etmek suretiyle belirlenebilir.
- (3) Değerleme katsayıları belirlenirken vade, Macaulay durasyonu, endeks veya işlem hacmi ve diğer kriterlere göre yapılan gruplamalara rağmen değerlendirme katsayılarının likidite riskini layıkıyla yansıtacak ölçüde farklılaşmadığı kanaatine ulaşırsa, hesaplanan değerlendirme katsayılarına likidite risk primi ilave edilebilir.
- (4) Likidite riskinin azami ölçüde dikkate alınması amacıyla bu Yönerge ile belirlenen asgari 2 iş günlük elde tutma süresi varlıklar bazında farklılaştırılarak artırılabilir.
- (5) Döviz endeksli varlıkların değerlendirme katsayıları yaklaşık vadedeki TL cinsinden varlıklar için belirlenen değerlendirme katsayılarından kur riski için belirlenen indirim katsayılarının düşülmesi suretiyle hesaplanabilir.
- (6) Döviz cinsi varlıklar ve altının volatilitésinin hesaplanmasında kullanılan tarihsel verinin TL cinsinden olmaması durumunda, bulunan değerlendirme katsayılarından kur riski için belirlenen indirim katsayıları düşürülür.
- (7) Kur riski için değerlendirme katsayısı önemine göre her bir döviz cinsi için ayrı ayrı veya bir döviz sepetini temsil edecek tarihsel volatilité bilgisine dayalı olacak tek bir oran şeklinde belirlenebilir.

- (8) Banka teminat mektupları için belirlenen değerleme katsayılarında sadece kur riski dikkate alınır. Teminat mektuplarının taşıdığı riskler, teminat mektupları kabul edilen bankalar için belirlenen risk limitleri ile yönetilir.
- (9) Borsa yatırım fonu teminat değerleme katsayısı hesaplamalarında fon fiyatlarının yanı sıra dayanak varlık, varlık grubu veya referans endeksin risk düzeyi de göz önünde bulundurulabilir.
- (10) Ters eğilim riskinin oluşmasının önlenmesini teminen teminat olarak kabul edilen varlıklar belirlenirken, üyelerin temerrüdü nedeniyle değer kaybına uğramayacak varlıkların kabulüne özen gösterilir.

MADDE 9- Teminat değerleme katsayılarının hesaplanması

- (1) Takasbank tarafından teminat ve garanti fonu katkı payı olarak alınan varlıklara uygulanacak değerleme katsayılarının belirlenmesinde bu maddede belirlenen esaslar çerçevesinde hesaplanan teminata kabul edilen varlıkların oransal değer kaybını ifade eden indirim katsayıları dikkate alınır. Teminat değerleme katsayısı, hesaplanan indirim katsayısının 1'den çıkartılması suretiyle hesaplanır.
- (2) Teminat değerleme katsayıları belirlenirken, teminata kabul edilen varlıkların, Bölüm tarafından değerlendirilen kredi veya spesifik riskleri, faiz, emtia, kur ve hisse fiyat riskleri ile vade ve likide edilme imkanları göz önünde bulundurulur.
- (3) İndirim katsayıları tarihsel benzetim esaslı riske maruz değer yöntemi aracılığıyla hesaplanır. Tahvil ve bonolar için indirim katsayıları bu maddede belirtilen parametreler gözetilerek belirlenecek faiz şoklarının doğrusal yakınsama (enterpolasyon) yöntemi ile elde edilen verim eğrilerine tabiki suretiyle de hesaplanabilir.
- (4) Modelde kullanılan veri setinin döngüsellik azaltılması ve teminat değerlerinin ihtiyatlı hesaplanmasını teminen, yakın dönemde yaşanan finansal dalgalanmaları içermesi sağlanır. Teminat hesaplama modelinde kullanılan veri seti uzunluğunun asgari geçmiş 5 yıllık bir dönemi kapsamaması esastır.
- (5) Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için katsayılar daha kısa süreli veri setleri kullanılarak veya benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenir.
- (6) Yapılan hesaplamalarda elde tutma süresi asgari 2 iş günü olarak dikkate alınır. Elde tutma süresinin dikkate alınmasında ya doğrudan elde tutma süresi için hesaplanan volatiliteler ya da başka bir zaman süresi için hesaplanan volatilitenin zamanın karekökü kuralı çerçevesinde istenilen elde tutma süresi için uyarlanması suretiyle bulunan volatiliteler bilgisi kullanılır.
- (7) İndirim katsayısı hesaplamalarında, %99.9 güven düzeyinin kullanılması esastır. Veri setinin yeterli uzunlukta olmaması veya benzer bir sebeple tespit edilen değer maksimum değere çok fazla yaklaşması veya bir sonraki düşük değerden çok fazla uzaklaşması halinde güven düzeyi %99.5'e kadar indirilebilir.
- (8) İndirim katsayıları, mevcut ve gelecekteki piyasa koşulları gözetilerek tarihsel verilerle hesaplanan değerlerin daha üzerinde tespit edilebilir.
- (9) Teminat değerleme katsayısı hesaplamaları Aralık ayında yapılır.
- (10) Bu Yönerge kapsamında yapılan hesaplamalarda ve değerlendirmelerde kullanılacak olan verilerin güncelliğini teminen veri setinin asgari olarak hesaplamanın ya da değerlendirmenin yapıldığı aydan bir önceki ayın son iş gününü kapsamaması gerekir.
- (11) Teminat değerleme katsayılarının revize edilmesi halinde katsayıların revize edildiği takvim yılında kalibrasyon yapılmaz.

MADDE 10- Teminat değerlendirme katsayılarının kalibrasyonu

- (1) Teminata kabul edilen varlıkların teminat değerlendirme katsayıları uygulanmadan önce örneklem içi geriye dönük testler aracılığıyla kalibre edilir.
- (2) Geriye dönük testte, teminat değerlendirme katsayısı hesaplamasında kullanılan teminata kabul edilen varlıkların veya bunlara ilişkin endekslerin indirim katsayıları ile dayanağın veya ilgili endeksin elde tutma süresi dikkate alınarak gözlemlenen oransal değer değişimleri karşılaştırılır.
- (3) Geriye dönük test, teminata konu varlık gruplarını temsil eden endeks, vade ve göstergeler kullanılarak yapılabilir.
- (4) Son bir yıllık dönemde, finansal varlık grubunun teminat değerlendirme katsayısı hesaplamasında kullanılan elde tutma süreleri dikkate alınarak hesaplanmış oransal değer kaybının, hesaplanan indirim katsayısını iki iş gününden daha fazla aşması durumunda, hesaplanan değerlendirme katsayısı meydana gelen aşım sayısı dikkate alınarak belirlenmiş çarpım faktörleri kullanılarak azaltılır ya da en güncel veri seti ile teminat değerlendirme katsayısı yeniden hesaplanır.

$$\text{Teminat Değerleme Katsayısı (\%)} = 1 - (\% \text{ İndirim Katsayısı} \times \text{Çarpım Faktörü})$$

- (5) Aşım sayılarına karşılık gelen ve katsayı belirlemede kullanılacak artı çarpım faktörleri aşağıda yer almaktadır.

Aşım Sayısı	Çarpım Faktörü
2 ve daha az	1,00
3	1,20
4	1,35
5	1,50

- (6) Son bir yıllık dönemde değerlendirme katsayılarında 5 iş gününden daha fazla aşım olması durumunda kullanılan veri seti, güven düzeyi ve model gözden geçirilir.
- (7) Kullanılan teminat değerlendirme katsayılarının geçerliliği asgari yılda bir kez İç Denetim Ekibi'nce gözden geçirilir ve denetim sonucu Yönetim Kurulu'na raporlanır.

MADDE 11- Geriye dönük test

- (1) Teminat değerlendirme katsayıları, aylık olarak geriye dönük teste tabi tutulur.
- (2) Geriye dönük test, teminata konu varlıkları temsil eden endeks, vade ve göstergeler kullanılarak yapılabilir.
- (3) Geriye dönük test sonucunda bir varlık grubunda geçmiş bir yıllık dönemde ortalama iki iş gününden daha fazla aşım gerçekleşmesi ve bu varlık grubunun daha önce çarpım faktörleri ile kalibre edilmemiş olması durumunda, değerlendirme katsayısı 10 uncu madde çerçevesinde azaltılarak kalibre edilir. Daha önce kalibre edilmiş bir varlık grubunda tekrar kalibrasyon gereği doğması halinde teminat değerlendirme katsayıları tekrar hesaplanır. Revize edilen katsayı değişikliğine ilişkin onay süreci bu Yönergenin 13 üncü maddesinde belirlenen şekilde işletilir.

MADDE 12- Teminat değerlendirme katsayılarının yeterliliğinin izlenmesi

- (1) MKT hizmeti verilen tüm piyasalarda teminat olarak kabul edilen varlıkların likide edilmesi sonrası beklenen nakit karşılıklarının, bu varlıkların öngörülen değerlendirilmiş tutarlarının altında olmaması esastır.
- (2) Teminat değerlendirme katsayıları, piyasa koşulları göz önünde bulundurularak sürekli izlenir ve önemli bir değişim görülmesi halinde revize edilir. Piyasalarda; aşağıda sıralanan değişkenlerden birinde,
 - a) BIST 30 ve/veya BIST 100 endeksinde %10'u
 - b) Gösterge DİBS faizinde 300 baz puanı,
 - c) 1 Amerikan Doları (USD) ve 1 Avrupa Para Birimi'nden (EUR) oluşan döviz sepetinin piyasa fiyatında %5'i,
 - ç) 10 Yıllık Euro Tahvil faizinde 200 baz puanı,
 - d) Altının TL gram fiyatında %10'u,

aşan oranda teminat değerinin düşmesine yol açacak yönde bir günlük fiyat değişiminin yaşanması durumunda, teminat değerlendirme katsayılarının yeterliliği geriye dönük testler aracılığıyla derhal kontrol edilir ve gerekli görülmesi halinde katsayılar bu Yönergenin 10 uncu maddesinde belirtilen şekilde revize edilir.

MADDE 13- Teminat değerlendirme katsayılarının onaylanması

- (1) Katsayı değişiklik teklifleri, değişikliklerin üyelerin teminata konu finansal varlıklarının değerlerinde meydana getirebileceği değişimlerin analizini de içerecek şekilde, önerilen yürürlük tarihleri ile birlikte MKT ve Mali Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı kanalıyla Genel Müdür'ün onayına sunulur.
- (2) Genel Müdür tarafından onaylanan değerlendirme katsayısı değişiklikleri, varsa yazılımda gerekli revizyonların tamamlanmasını müteakiben uygulanmak üzere, Takasbank piyasa ve operasyon birimlerince üyelere duyurulur ve internet sitesinde yayınlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM**Teminata Kabul Edilen Varlıkların Piyasa Bazındaki
Kompozisyonlarının Belirlenmesi ve Varlıklardan Doğan Hakların
Hesaplara Yansıtılması****MADDE 14- Teminat kompozisyonu**

- (1) MKT hizmeti verilen piyasalarda teminat olarak kabul edilebilecek varlıklara ilişkin teminat kompozisyonları ve bunların sınırları, piyasaların işleyişine dair karakteristik özellikler ile teminata konu varlıkların riskleri göz önünde bulundurularak piyasalar bazında ilgili piyasa yönergelerinde veya prosedürlerinde belirlenir.
- (2) Kompozisyon limitlerinin üzerinde yatırılmış olan varlıklar teminat yeterliliği hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- (3) Teminat kompozisyonlarına ilişkin periyodik değerlendirme Aralık ayında yapılır.
- (4) Piyasa ve operasyon birimleri rutin değerlendirme zamanına bağlı olmaksızın teminat kompozisyonu değişim talebinde bulunabilir.

(5) Piyasalar bazında teminat kompozisyonunda bir değişiklik öngörülmesi durumunda, kararın üyelerin teminat düzeylerine etkisi analiz edilir. Değişiklik önerisine ilişkin onay süreci 13 üncü maddede belirtilen şekilde işletilir.

MADDE 15- Teminata kabul edilen varlıklardan doğan hakların hesaplara yansıtılması

- (1) Teminata kabul edilen varlıklardan doğan haklar dolayısıyla değeri değişen varlıkların, değer değişimlerinin derhal hesaplara yansıtılması esastır.
- (2) Teminata verilmiş olan varlıklardan doğan hakların ilgili hesaplara yansıtılmasına ilişkin esaslar ilgili piyasa yönerge ve/veya prosedürlerinde belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Teminatların Değerlemesi

MADDE 16- Gün sonu teminat değerlendirme işlemleri

- (1) MKT hizmeti verilen piyasalarda teminat olarak kabul edilen finansal varlıkların her işlem gününün sonunda değerlemeye tabi tutulması esastır.
- (2) Değerlemede en son gerçekleşen veya ağırlıklı ortalama fiyatların yanı sıra T.C. Merkez Bankası ya da Borsa İstanbul tarafından gösterge niteliğinde belirlenen değerler kullanılabilir. Piyasada işlem oluşmadığı durumda Bölümce hesaplanan teorik fiyat ya da piyasa kapanışında geçerli olan alış ve satış ortalaması fiyat olarak kullanılabilir. Teminata kabul edilen varlıkların değerlemesinde kullanılacak fiyatlar ve bunların öncelik sıraları piyasa prosedürlerinde belirlenir.
- (3) Belirlenen değerlendirme kuralları kapsamında fiyat oluşmayan ve teorik fiyatı bulunmayan ya da teorik fiyatın önemli ölçüde sapma gösterdiği değerlendirilen finansal varlıklar için alternatif bir değerlendirme fiyatı belirtilmedikçe Bölüm tarafından belirlenecek değerler ya da bir önceki gün sonu fiyatları kullanılır.
- (4) Gün sonu teminat değerlemesinde kullanılacak fiyat seti Bölüm tarafından değerlendirme işlemlerinden önce, günlük olarak doğrulanır.
- (5) Teminata verilen menkul kıymetin işleme kapatılması durumunda değerlendirme esasları piyasa prosedürlerinde belirlenir.

MADDE 17- Gün içi teminat değerlendirme işlemleri

- (1) MKT hizmeti verilen piyasalarda teminatların gün içi değerlemesi yapılır.
- (2) Değerlemede en son gerçekleşen veya ağırlıklı ortalama fiyatların yanı sıra T.C. Merkez Bankası ya da Borsa İstanbul tarafından gösterge niteliğinde belirlenen değerler kullanılabilir. Piyasada işlem oluşmadığı durumda Bölümce hesaplanan teorik fiyat ya da piyasada değerlendirme anında geçerli olan alış ve satış ortalaması değerlendirme fiyatı olarak kullanılabilir. Teminata kabul edilen varlıkların gün içi değerlemesinde kullanılacak fiyatlar ve bunların öncelik sıraları piyasa prosedürlerinde belirlenir.
- (3) Piyasalarda; aşağıda sıralanan değişkenlerin en az birinde gün içi
 - a) BIST 30 ve/veya BIST 100 endeksinde %10'u
 - b) Gösterge DİBS faizinde 300 baz puanı,

- c) 1 Amerikan Doları (USD) ve 1 Avrupa Para Birimi'nden (EUR) oluşan döviz sepetinin serbest piyasaya fiyatında %5'i,
- ç) 10 Yıllık Euro Tahvil faizinde 200 baz puanı,
- d) Altının TL gram fiyatında %10'u

aşan oranda teminat değerinin düşmesine yol açacak yönde bir fiyat değişimi yaşanması durumunda üyelere/hesaplara ilişkin teminat değerleri ivedilikle güncellenir.

- (4) Teminata verilen menkul kıymetin seans saatleri içerisinde işleme kapatılması durumunda değerlendirme esasları piyasa prosedürlerinde belirlenir.
- (5) Gün içi teminat değerlemesinde kullanılacak fiyat setinin güvenilirliğinin sağlanmasına yönelik kontrol noktaları Bölüm'ce belirlenir ve belirli periyotlarla doğruluğu teyit edilir. Teminata verilen varlıkların sınıflarına göre bir önceki gün fiyatı ile arasındaki farka dair belirlenecek eşiklerin aşıldığının sistemselsel olarak tespit edilmesi durumunda, bu varlıklara ilişkin fiyatlar Bölüm'ce tekrar gözden geçirilir. Fiyatlarda hata tespit edilmesi durumunda, gerekli düzeltmeler yapılır. İlgili hatanın değerlendirme sürecinden kaynaklandığı tespit edilirse söz konusu süreçler tekrar gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Teminatların Ayırıştırılması, Yatırma/Çekme ve Temerrüt Öncesi Taşıma Süreçleri

MADDE 18- Teminat hesapları ve ayırıştırma

- 1) Takasbank nezdinde merkezi karşı taraf hizmeti sunulan her bir piyasada işlem teminatları, garanti fonu katkı paylarından, her bir üyenin işlem teminatı ve garanti fonu katkı payları ise diğer üyelerin işlem teminatı ve garanti fonu katkı paylarından ayrı hesaplarda izlenir.
- 2) Üyelerin müşterilerine ait işlem teminatları üyenin portföyüne ait teminatların izlendiği hesaplardan ayrı olarak izlenir. Müşteri teminatlarının ayırıştırılmasında MKT Yönetmeliği ile izin verilen kapsamda tekil veya çoklu teminat hesapları kullanılır. Üyelerin müşterilerine ait teminatların Takasbank nezdinde izlendiği hesaplar, üyeler tarafından müşterileri hesabına işlem yapmak üzere kendi adlarına açtırılır. Müşterilerin, üyelerce açtırılan bu hesaplar üzerinde doğrudan tasarruf yetkilerinin olmadığı, serbest teminatları çekme yetkisinin üyede olduğu hususunda, üyelerce bilgilendirilmesi amacıyla yönerge ve prosedürlerde gerekli düzenlemeler yapılır.
- 3) Takasbank tarafından MKT hizmeti verilen piyasalarda üyeler tarafından açtırılan tekil müşteri hesaplarındaki işlem, teminat ve pozisyon bilgilerinin ilgili müşterilerce uzaktan erişimle doğrudan sorgulanıp, izlenebileceği bir sistem kurulur.
- 4) Piyasalar itibarıyla açılmasına izin verilecek teminat hesabı türleri, teminat hesaplarının açılması ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar, piyasa prosedürlerinde belirlenir. Teminat hesaplarının açılması ve kullanımı ile ilgili iş ve işlemler piyasa ve operasyon birimlerince ifa edilir.

MADDE 19- Teminat yatırma/çekme süreçleri

- (1) Teminatların çekilmesi sırasında, teminat düzeylerinin, bulunması gereken düzeyin üzerinde olduğundan emin olunması gerekir. Bu kapsamda teminat çekilmesi sırasında, teminatlar cari fiyatları ile değerlendirilir. Riskler ile bu risklere karşılık olarak gereken teminat düzeylerinin uyumu gözetilir.
- (2) Teminat yatırma ve çekmeye ilişkin usul ve esaslar, ilgili piyasa prosedürlerinde belirlenir. İş ve işlemler piyasa ve operasyon birimlerince ifa edilir.

MADDE 20- Temerrüt öncesi taşıma

- (1) Üye adına ancak müşteri teminatlarını izlemek için açılan tekil veya çoklu teminat hesapları ve varsa bunlara ilişkin pozisyonlar, tekil veya çoklu hesapların kullanıcısı durumundaki müşterilerin üyeye yapacakları münferit veya müşterek yazılı talep üzerine devredecek üyenin onay beyanı, devralacak üyenin ise kabulü halinde Takasbank tarafından devralacak üye tarafından açtırılacak hesaplara taşınır. Taşıma için, devredecek üyenin talebi ile devralacak üye kabulünün yazılı bir şekilde Takasbank'a ibrazı gerekir. Devreden ve devralacak üyenin beyan ve kabulünün müşteriler itibarıyla teminat ve pozisyon ayrımını içermesi gerekir.
- (2) Temerrüt öncesi taşımaya ilişkin usul ve esaslar, ilgili piyasa prosedürlerinde belirlenir. İş ve işlemler piyasa ve operasyon birimlerince ifa edilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM**Teminatların Takibi, Diğer Bankalara Tevdii/Repo'su ve Korunması****MADDE 21- Teminatların takibi ve raporlanması**

- (1) Merkezi karşı taraf olunan her bir piyasanın teminatları, Takasbank finansal veya yönetsel kayıt ve raporlamalarında piyasalar itibarıyla ayrı ayrı izlenir. Takip her bir piyasa için işlem teminatı ve garanti fonu katkı payı olarak Banka pasifinde veya bilanço dışı hesaplarda kayıtlı tüm teminatları kapsayacak bir şekilde ve bu teminatların aktifte veya bilanço dışında izlendikleri hesaplar, yasal zorunluluk, nemalandırma veya muhafaza gayesiyle repo yapılan, tevdiatta bulunulan veya yatırılan bankalar veya saklamacı kuruluşlar itibarıyla gerçekleştirilir ve her iş günü itibarıyla en az bir defa MKT ve Mali Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı'na ve Genel Müdür'e raporlanır.
- (2) Raporlama ile ilgili iş ve işlemler Merkezi Karşı Taraf Bölümü tarafından gerçekleştirilir.

MADDE 22- Nakit teminatların nemalandırılma veya sair amaçlarla diğer bankalara tevdi veya reposu

- (1) Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasalarda üyeler veya üyelerce müşterileri hesabına tesis edilen nakdi teminatlara nema ödenip ödenmeyeceği ilgili piyasa yönergeleri veya prosedürlerinde belirlenir.
- (2) Teminatlara nema ödenebilmesi ancak, teminatların günlük piyasa koşulları ve risk yönetimi prensipleri çerçevesinde getiri sağlayabilecek bir şekilde tevdi edilebilmesi halinde mümkündür. Piyasa koşulları elvermediği veya risk yönetimi saikiyle yeterli getirinin sağlanamadığı hallerde teminatlar nemalandırma işlemine konu edilmez.
- (3) Teminatların nemalandırılma veya sair saiklerle diğer bankalara vadeli veya vadesiz tevdi veya reposunda kredi riski ve likidite riskinin düşük tutulması amacıyla, karşı taraf olarak büyük ölçekli kamu

bankaları tercih edilir. Büyük ölçekli kamu mevduat bankalarına tevdi edilemeyen nakit teminat tutarının asgari %95'i yine büyük ölçekli ticari bankalarla veya organize piyasada repoya konu edilir.

- (4) Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasaların teminatlarının tevdi veya reposunda kullanılacak azami vade iki iş günüdür.
- (5) Teminat tevdi/reposu işlemleri, Takasbank Hazine risk limitleri dâhilinde yapılır.

MADDE 23- Teminatların korunması

- (1) Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasalarda, üyeler tarafından Takasbank'a tevdi edilen nakit ve nakit dışı teminatlar Kanun'un 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca tevdi amaçları dışında kullanılamaz, kamu alacakları için olsa dahi haczedilemez, rehnedilemez, idari mercilerin tasfiye kararlarından etkilenmez, iflas masasına dahil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz.
- (2) Merkezi karşı taraf hizmeti verilen piyasalarda Takasbank'a tevdi edilen teminatlar sadece üyeler veya müşterilerinin aldıkları pozisyonlardan kaynaklanan risk ve yükümlülüklerin karşılanmasında kullanılabilir. Merkezi karşı taraf hizmeti için alınan teminatlar Takasbank'ın diğer sermaye piyasası veya bankacılık faaliyetlerinden kaynaklananlar da dahil olmak üzere hiçbir faaliyetinden kaynaklanan yükümlülüklerinin geçici bir süre için dahi olsa yerine getirilmesinde kullanılamaz.
- (3) MKT hizmeti verilen bir piyasadaki üyeye ait teminat fazlalıkları, ancak yönerge, prosedür ve sözleşmelerde açıkça öngörülmesi halinde üyenin Takasbank'a olan diğer yükümlülüklerinin karşılanmasında kullanılabilir.
- (4) Takasbank'ın sair faaliyetleri sebebiyle, teminatlara sirayet edecek bir şekilde hukuki takiple ödemeye icbar edilmek istenmesi halinde dahi, Kanun'un 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca ödeme talepleri reddolunur.
- (5) Üyenin Takasbank'a tevdi etmiş olduğu teminatlar, Kanunun 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca adli ve idari takipler ile tasfiye kararlarından etkilenmeyeceğinden, üyenin malvarlığına yönelik haciz, iflas ve tedbir kararları, Takasbank'a tevdi edilen teminatlar üzerine uygulanmaz. Takasbank'ın merkezi karşı taraf olarak yerine getirmekle yükümlü olduğu işlemler nedeniyle üyelerden teminat olarak aldığı varlıklar üzerindeki hak ve yetkisi Kanunun 79 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca hiçbir şekilde sınırlandırılmaz. Bu çerçevede, üyeye konkordato mühleti tanınması, konkordatonun tasdiki, iflastan sonra konkordato veya mal varlığının terki suretiyle konkordato süreci içerisine girmesi, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılması, iflasının ertelenmesi veya kanuni diğer takipler, Kanun uyarınca hakkında tedrici tasfiye kararı verilmesi Takasbank'ın teminatlar üzerindeki hak ve yetkilerinin kullanılmasına engel teşkil etmez. "Takasın kesinliği" prensibi çerçevesinde Kanunun 79 uncu maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca sermaye piyasası araçlarının takas işlemleri, üyelerin faaliyetlerinin geçici ya da sürekli olarak durdurulması, idari ve adli merciler nezdinde tasfiye işlemlerine başlanması durumu dahil olmak üzere geri alınamayacağından ve iptal edilemeyeceğinden, üyenin faaliyetlerinin geçici ya da sürekli durdurulması durumunda dahi Takasbank'ın teminatlar üzerindeki hak ve yetkisi sınırlandırılmaz.
- (6) Teminatların nemalandırma veya sair saiklerle diğer bankalara tevdi veya reposunda veya saklanmasında, aktarılan fonun/kıymetlerin Kanun'un 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrası ile koruma altına alınmış teminat olduğu ihtaren beyan olunur.
- (7) Teminatların tevdi veya repo edildiği veya saklandığı bankanın ödemede acze düşmesi, yönetim veya denetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmesi veya bankacılık lisansının veya saklama yetkisinin iptal edilerek iflas veya tasfiye sürecine sokulması halinde tevdi veya repo edilmiş veya saklamaya verilmiş teminatların ve/veya repo karşılığı kıymetin Kanun'un 73 üncü maddesinin 2 nci

fıkrası uyarınca derhal iadesi talep edilir, durum Hukuk Müşavirliği tarafından ivedilikle Kurula, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na bildirilir.

- (8) MKT hizmeti verilen piyasalarda nakit dışı teminatların yurtdışı saklama kuruluşlarında muhafaza edilebilmesi için, bu teminatların saklama kuruluşunun iflas veya tasfiyesi halinde veya saklama kuruluşundan alacaklıların hak iddialarına karşı hukuken yeterli korumaya sahip olması ayrıca saklama kuruluşu için Yönetim Kurulu tarafından limit tahsis edilmiş olması gerekir.
- (9) Teminatların korunması ile ilgili iş ve işlemler Merkezi Karşı Taraf Bölümü, operasyon ve piyasa birimleri, Hukuk Müşavirliği ve Hazine Ekibi tarafından gerçekleştirilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 24- Geçici madde

- 1) Bu Yönergenin 7, 16, 17 ve 19 uncu maddelerinde düzenlenen, sırasıyla, teminata verilen varlıklara ilişkin kredi ve likidite riski izlemesi, teorik fiyatların kullanımı, gün içi teminat değerlendirme, gün sonu değerlendirme işlemleri öncesi teminata verilen varlık fiyatlarının doğrulanması, teminat çekilişi öncesi yeniden değerlendirilmesi ile ilgili faaliyetler Nasdaq dönüşüm projesinin tamamlanmasını takiben gerekli yazılımların yapılması sonrası yürürlüğe girer.
- 2) Bu Yönergenin 18 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen uzaktan izleme sistemi Nasdaq dönüşüm projesinin tamamlanmasını takiben gerekli yazılımların yapılması sonrası devreye alınır.
- 3) Bu Yönergenin 21 inci maddesi uyarınca teminat takip raporunun üretilmesine, Nasdaq dönüşüm projesinin tamamlanmasını takiben gerekli yazılımların yapılması sonrası başlanır.

MADDE 25- Yürürlük

- (1) Bu Yönerge, Yönetim Kurulu tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 26- Yürütme

- (1) Bu Yönerge hükümlerini Yönetim Kurulu yürütür.